

*el gust per
la lectura*

Curs 2015-2016

1r i 2n d'ESO

TAMBÉ VAN SER JOVES

**Jordi
Sierra i Fabra**

**Guia de lectura
Orientacions didàctiques**

El Gust per la Lectura
Curs 2015-2016 - 1r i 2n d'ESO

Biografia

També van ser joves

Jordi Sierra i Fabra

Guia de lectura

Departament d'Ensenyament
Subdirecció General de Llengua i Plurilingüisme
Servei d'immersió i acolliment lingüístics

Joana M. Sabaté Bosch
Remei Doménech Grau

Novembre de 2015

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir Igual 4.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	3
ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT	5
Objectius	6
Continguts	7
Dimensió comunicativa	7
Dimensió estètica i literària	8
Dimensió plurilingüe i intercultural	8
Criteris d'avaluació	9
INTRODUCCIÓ	10
El gènere biogràfic	10
Característiques estilístiques	12
Jordi Sierra i Fabra	13
Característiques de la seva obra	14
TAMBÉ VAN SER JOVES	16
I. Abans de llegir	16
II. Tot llegint	23
VERNE, Jules	23
EDISON, Thomas Alva	24
AUSTEN, Jane	26
PICASSO, Pablo	28
LENNON, John	31
EINSTEIN, Albert	34
GANDHI, Mohandas	36
MOZART, W. Amadeus	37
FRANK, Anne	39
SIERRA i FABRA, Jordi	41
III. Després de llegir	43
BIBLIOGRAFIA	50

PRESENTACIÓ

Aquesta guia de lectura gira al voltant del llibre *També van ser joves*, de l'autor Jordi Sierra i Fabra (Barcelona: Bambú, 2013). El llibre es pot considerar pertanyent al gènere de la biografia, tot i que atès el seu caràcter altament «literaturitzat» aquí cal entendre el gènere des d'una perspectiva àmplia, gairebé a la frontera amb el relat de ficció (si voleu, històrica).

Jordi Sierra i Fabra (nascut a Barcelona el 27 de juliol de 1947) escriu des dels vuit anys, però abans de conrear la literatura va interessar-se durant molts anys per la música rock.

En aquesta guia, orientada al professorat, trobareu:

- En primer lloc les orientacions didàctiques, en què es detallen els objectius que es vol aconseguir amb la lectura i els exercicis proposats, els continguts que el llibre permet treballar i els criteris d'avaluació.
- Una introducció al gènere biogràfic, els seus orígens i el conreu a casa nostra, una presentació del llibre i l'autor i una breu indicació dels principals aspectes literaris de l'obra.
- El cos de la guia, amb les activitats de comprensió lectora i els exercicis per fer abans, durant i després de llegir el llibre. Les posteriors a la lectura inclouen activitats relacionades amb les àrees no lingüístiques, i activitats per compartir la lectura en un sentit global. Totes les propostes van acompanyades del solucionari corresponent.
- La bibliografia.

Les activitats s'estructuren, com hem dit, de la manera següent:

- Abans de llegir. L'apartat té l'objectiu de familiaritzar el lector amb el llibre que té a les mans. Es tracta d'analitzar la informació que ens proporcionen la portada, la contraportada, la il·lustració; en definitiva, les parts externes del llibre. També es pretén buscar connexions amb possibles coneixements previs de l'alumnat sobre l'autor, l'obra o la temàtica.

- Tot llegint. Conté activitats per facilitar la interpretació correcta del text. S'estructuren per blocs de capítols i inclouen activitats entorn de l'argument i dels recursos estilístics.
- Després de llegir. Hi trobareu activitats per “després de llegir” cada biografia i d'altres per fer un cop llegit el llibre sencer. Les activitats que hi apareixen pretenen fomentar la reflexió sobre la forma i el contingut de l'obra escollida i el foment de la creativitat de l'alumnat. També es fan connexions amb àrees no lingüístiques i es donen pautes per al debat i la posada en comú d'impressions.

Al llarg del quadern es pretén potenciar la interacció dels alumnes entorn de la lectura. Per això, encara que no sempre s'especifica, moltes de les activitats es poden fer oralment.

Esperem que aquesta guia serveixi d'ajuda per aprofundir en l'obra de Sierra i Fabra i per ajudar els alumnes a elaborar i compartir la seva interpretació dels textos llegits.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

Aquestes activitats de lectura pretenen desenvolupar les competències bàsiques de l'àmbit lingüístic corresponents a les dimensions comunicativa, literària i actitudinal.

En primer lloc, en relació amb la dimensió comunicativa, poden esmentar-se les competències següents:

De comprensió lectora:

- 1.** Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls.
- 2.** Reconèixer el tipus de text, l'estructura i el seu format, i interpretar-ne els trets lèxics i morfosintàctics per comprendre'l.
- 3.** Desenvolupar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement.

D'expressió escrita:

- 1.** Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa (receptor/a, intenció) i a partir de la generació d'idees i la seva organització.
- 2.** Escriure textos de tipologia diversa i en diferents formats i suports amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüístiques.
- 3.** Revisar i corregir el text per millorar-lo, i tenir cura de la seva presentació formal.

De comunicació oral:

- 1.** Obtenir informació, interpretar i valorar textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics, incloent-hi els elements prosòdics i no verbals.
- 2.** Produir textos orals de tipologia diversa amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüístiques, emprant-hi els elements prosòdics i no verbals pertinents.

Amb relació a la dimensió literària:

- 1.** Expressar, oralment o per escrit, opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant gèneres, i interpretant i valorant els recursos literaris dels textos.

2. Escriure textos literaris per expressar realitats, ficcions i sentiments.

Quant a la dimensió actitudinal:

1. Adquirir l'hàbit de la lectura com un mitjà per accedir a la informació i al coneixement, i per al gaudi personal; i valorar l'escriptura com un mitjà per estructurar el pensament i comunicar-se amb els altres.

Objectius

1. Comprendre discursos orals i escrits en els diversos contextos de l'activitat acadèmica, social i cultural, tot valorant la lectura com a font de plaer, d'enriquiment personal i de coneixement d'un mateix i del món, i consolidar hàbits lectors.
2. Comprendre i crear textos literaris utilitzant els coneixements bàsics sobre les convencions dels gèneres, els temes i motius de la tradició literària i els recursos estilístics, tot valorant el coneixement del patrimoni literari com una manera de simbolitzar l'experiència individual i col·lectiva.
3. Valorar la comunicació com a mitjà per aprofundir en la comprensió del món i per combatre la discriminació i els estereotips.
4. Identificar els elements que configuren una narració (temps, espai, personatges, estructura, temes i argument) i analitzar-los.
5. Comprendre textos literaris utilitzant els coneixements bàsics sobre el text narratiu.
6. Identificar elements de crítica social i reconèixer l'equilibri entre realisme i fantasia, d'acord amb les convencions del gènere.
7. Desenvolupar un pensament crític, obert i flexible en els processos comunicatius originats a partir de la lectura, i ser capaç de debatre, amb arguments i respecte, les idees pròpies i d'altri.
8. Interaccionar amb els altres, comprendre i expressar-se oralment, per escrit o audiovisualment, de manera coherent i adequada als contextos acadèmic, social i cultural i adoptant una actitud respectuosa i de cooperació.

Continguts

DIMENSIÓ COMUNICATIVA

- 1.** Comprensió i interpretació de les informacions més rellevants de textos orals, escrits i audiovisuals de la vida quotidiana i dels mitjans de comunicació pròxims als interessos de l'alumnat, amb atenció als narratius, descriptius i conversacionals.
- 2.** Conversa per comprendre i per escriure textos i per reflexionar sobre els processos de comunicació en tota mena de situacions.
- 3.** Planificació i producció, oral i escrita, de textos narratius i descriptius.
- 4.** Participació en debats orals sobre temes relacionats amb el contingut de les obres literàries.
- 5.** Actitud de cooperació i respecte crític envers les diferències d'opinió en les situacions de treball compartit.
- 6.** Participació en la interacció com a eina per prendre consciència dels valors i sentiments propis i aliens i per a la regulació de la conducta.
- 7.** Ús de les diferents estratègies comunicatives que ajuden a l'inici, manteniment i finalització de les interaccions.
- 8.** Cerca d'informació i hàbits de consulta per comprendre i ampliar el contingut dels missatges, utilitzant estratègies prèvies a la cerca i recorrent a fonts diverses.
- 9.** Ús d'estratègies de recollida d'informació oral, aprendre a escoltar, saber seleccionar i valorar les diferents informacions.
- 10.** Contrastació dels continguts dels textos analitzats amb els coneixements propis, abans i després de la lectura.
- 11.** Composició de textos orals, escrits (en suport paper o digital) propis de l'àmbit acadèmic, especialment resums, exposicions senzilles i conclusions sobre les tasques i els aprenentatges fets amb atenció especial als narratius, descriptius i expositius.

Organització i valoració del treball individual per progressar en l'aprenentatge de manera autònoma i per a la millora personal i del treball en equip per a la construcció col·lectiva del coneixement.

DIMENSÍO ESTÈTICA I LITERÀRIA

- 1.** Lectura autònoma o guiada d'obres de literatura juvenil i de literatura tradicional i popular adequades a l'edat, seguint un itinerari literari que parteixi dels coneixements previs del lector/a.
- 2.** Ús d'estratègies i tècniques que ajudin a analitzar i interpretar el text literari abans, durant i després de la lectura.
- 3.** Diferenciació dels grans gèneres literaris i reconeixement de les seves característiques principals a partir de les lectures: identificació dels elements principals del gènere de la biografia.
- 4.** Anàlisi dels elements que configuren una narració (personatges, estructura narrativa, temps, espai, temes i argument).
- 5.** Desenvolupament progressiu de l'autonomia lectora i de la consideració de la lectura com a font de coneixement del món i d'un mateix.

DIMENSÍO PLURILINGÜE I INTERCULTURAL

- 1.** Interès per parlar i escriure correctament la llengua pròpia i les apreses en el currículum escolar.
- 2.** Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.
- 3.** Actitud crítica davant dels missatges que suposin qualsevol tipus de discriminació i voluntat de superar els prejudicis.

Criteris d'avaluació

Per a l'avaluació inicial es poden emprar les activitats de l'apartat «Abans de llegir», per saber quin són els coneixements previs dels alumnes.

L'avaluació sumativa, un cop llegida i treballada l'obra, pot fer-se amb una tria de les activitats dels apartats «Comprensió» i «Després de llegir». Aquestes eines s'han de complementar amb l'observació de la progressió dels alumnes amb relació a la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita de raonaments basats en el contingut de la lectura i la capacitat de generar un text literari.

Alguns aspectes més concrets que poden ajudar a elaborar una pauta d'avaluació de l'alumnat són els següents:

- Que participin activament i reflexivament en les activitats realitzades a l'aula.
- Que sàpiguen comprendre i sintetitzar fragments de l'obra llegida.
- Que sàpiguen seguir una pauta, produir textos narratius, argumentaris i descriptius.
- Que mostrin interès per l'aprenentatge.
- Que respectin els torns de paraula i les opinions dels altres.
- Que tinguin cura de la presentació de les activitats i ho facin de manera puntual.
- Que treballin de manera autònoma, tant individualment com en grup, i prenguin consciència de la importància de la feina feta correctament, i que se'n sentin satisfets després.

INTRODUCCIÓ

El gènere biogràfic

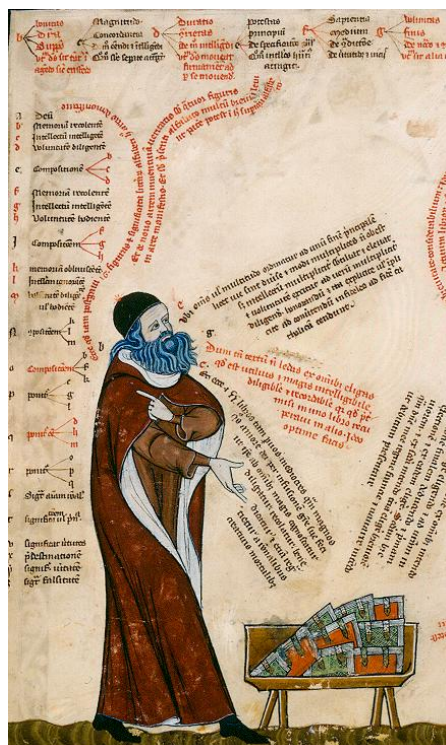
La **biografia** és un gènere literari que consisteix en la narració de la vida d'algun personatge, escollit generalment en virtut de la seva activitat o del seu ressò públics. Es classifica dins de la literatura de no-ficció o prosa literària, juntament amb les memòries, l'assaig, la crítica i el dietari.

L'**autobiografia** és la biografia d'una persona feta per ella mateixa. La seva característica principal és la subjectivitat de l'autor. Aquest justifica els seus actes, el seu pensament i el seu pas per la vida. Alguns sostenen que l'autobiografia com a gènere s'inicia amb les confessions de Rousseau, però hem de fer especial esment de Goldoni i Giacomo Casanova.

L'autobiografia, un tipus de text narratiu amb una forma pròpia, sol desenvolupar un relat lineal, un contingut específic tret de la pròpia vida i unes formes lingüístiques que es diferencien d'altres textos narratius.

Les **memòries** són la narració de fets públics i privats viscuts per l'autor. La diferència amb l'autobiografia és que no cobreixen necessàriament tota la trajectòria vital de qui les escriu, sinó que se circumscriuen a un període determinat. Un exemple de memorialisme en la literatura catalana moderna són els escrits del "Cicle de la terra natal" d'Artur Bladé i Desumvila. Hi ha obres narratives de ficció que prenen la forma de memòries, com per exemple *Memoirs of a Cavallier*, de Daniel Defoe. Molts polítics escriuen les seves memòries un cop retirats de la vida activa, com ara Jordi Pujol, que ha lliurat les seves en tres volums.

Els **dietaris** són textos escrits des del present, en què l'autor hi escriu els esdeveniments quotidians, observacions i reflexions pròpies. Redactats dia a dia (o amb salts temporals poc importants), si duren prou temps també es poden entendre

Ramon Lull en una miniatura de la *Vida coetània* de la Badische Landesbibliothekhe de Karlsruhe.

com una font documental sobre l'autor, gairebé com si fossin unes memòries involuntàries. De fet, però, quan els dietaris són escrits per autors de ficció, solen estar amarats d'una voluntat literària en què resulta innegable que pensen en els futurs lectors. El primer exemple de dietari escrit en català és *Calaix de sastre*, de Rafael d'Amat, baró de Maldà, escrit entre el 1769 i el 1819. A l'altre extrem d'aquest arc trobem la traducció de la sèrie *Diari del Greg*, tan coneguda dels adolescents, que, sent un exercici de ficció, imita el format del diari personal.

El dietari també pot entendre's com un gènere historiogràfic si només s'hi consignen notícies dia a dia. Llavors es relaciona amb els annals i els crònics, que bàsicament recullen fets històrics concrets ordenats cronològicament.

Una biografia és més que una col·lecció de dades (naixement, educació, feina) o un currículum pelat. Com a relat que és, la biografia no dubta a recrear-se en les emocions i els sentiments del biografat enfront de les experiències de la seva vida. Per tant es tracta d'un gènere que obre la porta a la subjectivitat, i no només per la inclusió del factor emocional, sinó també i sobretot perquè reduir una vida a, posem-hi, 220 pàgines, sempre implica un exercici de selecció que, tot i que aspiri a l'objectivitat, no pot evitar ser parcial, fins i tot personal. No en va moltes biografies han estat al servei d'una ideologia. I si no pensem en les hagiografies.

Tot i que les esteles egípcies i mesopotàmiques ja incloïen dades de la vida de determinats personatges, el gènere neix amb Xenofont (430-354 aC), autor de *Records de Sòcrates*, Plutarc (50-120 dC), autor de *Vides paral·leles* i Suetoni (69-140 dC), autor de *Vida dels dotze Cèsars*. Aquesta obra suposa la unificació de la biografia peripatètica o aristotèlica, centrada a explicar els fets més importants d'un personatge sense descriure'n el caràcter, i l'alexandrina, consistent a exposar cronològicament els fets d'un personatge fins al seu apogeu i, llavors, intentar explicar-ne el caràcter. El primer tipus era dedicat als personatges d'acció i el segon, als literats. Suetoni aplica als emperadors de la família d'August el sistema destinat als literats.

Una altra font del gènere són els Evangelis, del Nou Testament, que narren la vida de Jesús de Natzaret. Aquest relat va tenir continuïtat en les hagiografies o vides de sants medievals, un tipus de biografia elogiosa en què el personatge biografat apareix sense màcula. També va fer-se extensiu a herois i reis mitjançant les cròniques, si bé hi predomina la narració de fets externs, de caràcter peripatètic.

Tal com l'entendem avui, la biografia moderna s'inicia amb *The life of Samuel Johnson* (1791), de James Boswell. André Maurois (*Byron*, 1930) i Gregoriio Marañón (*El conde duque de Olivares*, 1936) són exemples clàssics del segle XX, en què la biografia va incorporar les descobertes de la psicoanàlisi de Sigmund Freud. L'exemple català de biografia literària moderna és la sèrie *Homenots* de Josep Pla.

Característiques estilístiques

El relat biogràfic se sol estructurar seguint un ordre cronològic en l'exposició de fets, narrats generalment en passat, però sovint en combinació amb el present històric, que s'empra per donar expressivitat al text i apropar-lo al receptor, i amb el condicional, que permet anticipar esdeveniments que tenen lloc després d'uns altres que es narren en passat i genera expectatives en el lector.

L'any 1891, les societats de curses **confien** a Josep Oller l'organització oficial dels jocs d'apostes als hipòdroms.

El Moulin Rouge **seria**, ben aviat, el saló de ball més conegut de Montmartre.

Amb tot, convé fer esment que molts filòlegs discuteixen aquest ús del condicional en català. En un català genuí, l'expressió del futur dins el passat aniria a càrrec d'estructures com: «El Moulin Rouge havia de ser, ben aviat...».

Aquests usos verbals responen a l'establiment de relacions temporals entre el moment actual i els fets narrats. D'aquesta manera, es parla de temps absolut quan es pren com a referència el moment en què es narren els fets, i de temps relatiu quan es pren com a referència un moment establert en el discurs.

Marxarem cap al vespre.

Em van dir que marxarien cap al vespre.

La persona gramatical pròpia de la biografia és la tercera, tot i que en alguns casos, com en el de l'anònima *Vida coetània* sobre Ramon Llull, aquesta persona gramatical no amaga que, de fet, va ser dictada pel mateix Ramon Llull. En general, els verbs i pronoms en primera i segona persones suposen un grau menor de distanciament i la implicació de l'emissor i el receptor en el relat.

Aquell local encara existeix, i potser fins i tot l'heu visitat.

Jo no podia entendre que la Teresa s'hagués enamorat d'un babau com l'Andreu.

Des del punt de vista literari, un dels recursos expressius més efectius per dotar d'estil el relat biogràfic és l'adjectiu qualificatiu, que permet incloure valoracions subjectives sobre persones i esdeveniments.

Josep Oller va tenir la genial idea d'incorporar a la façana de l'edifici la rèplica d'un molí vermell.

Era un empresari compulsiu.

La variació d'estils directe i indirecte aporta matisos estilístics diferents. Segurament, l'indirecte aporta cert distanciament del narrador, mentre el directe aporta vivesa i fa la narració més expressiva.

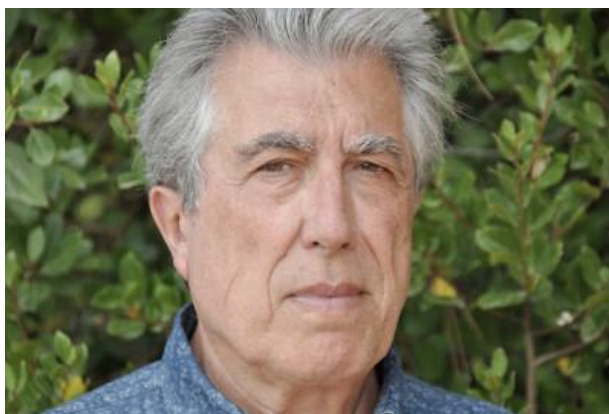
MIQUEL: Avui he presentat el meu candidat per a *Herois i heroïnes de cada dia*.

En Miquel em va dir que aquell dia havia presentat el seu candidat per a *Herois i heroïnes de cada dia*.

Jordi Sierra i Fabra

A l'hora de llegir el llibre de Jordi Sierra i Fabra ens poden venir al cap dues preguntes: qui és aquest autor i on situem la seva obra?

Al seu llibre *També van ser joves*, ell es defineix:

© Francesc Gómez

«Vaig néixer a Barcelona el 26 de juliol de 1947, tot i que prefereixo dir sempre que vaig néixer a la Terra, perquè no crec en fronteres ni en banderes».

Autor precoç, va començar a escriure als vuit anys i als dotze va escriure la seva primera novel·la llarga, de cinc-centes pàgines. El 1970 va abandonar els estudis per treballar com a comentarista musical professional, i el 2012 va superar els deu milions de llibres venuts a Espanya. Té una extensa obra que el 2012 va arribar als 420 títols publicats, i per celebrar-ho va publicar les seves Memòries Literàries *Els meus (primers) 400 llibres. Quan, on i per què els vaig escriure* (Editorial SM). Ha obtingut nombrosos

premis per la seva obra en català i espanyol, a banda i banda de l'Atlàntic. Moltes de les seves novel·les han estat portades al teatre i a la televisió, i recentment s'ha adaptat una novel·la seva a la gran pantalla: *Una mica d'abril, una mica de maig, tot setembre*, va ser estrenada amb el títol *Per un grapat de petons*, el 24 maig de 2014.

El 2004 va crear la Fundació Jordi Sierra i Fabra a Barcelona, destinada a promoure la creació literària entre els joves escriptors en llengua espanyola. Trimestralment publica la revista online *La pàgina escrita*, i cada any convoca un premi literari per a menors de divuit anys. Aquest mateix any va impulsar la Fundación Taller de Letras Jordi Sierra i Fabra per a l'Amèrica Llatina, amb seu a Medellín, Colòmbia, que atén més de cent mil nens i joves cada any.

CARACTERÍSTIQUES DE LA SEVA OBRA

Fins el 2015 aquest autor ha publicat 181 obres en català, que li han valgut nombrosos reconeixements i premis literaris.

En general és difícil enquadrar Jordi Sierra i Fabra en una temàtica o en un tret d'estil. La quantitat d'obres que ha publicat ho fa gairebé impossible. Anabel Sáiz Ripoll, autora d'una breu [biografia](#) de l'autor, el considera un escriptor camaleònic que es caracteritza per la passió amb què s'enfronta a les històries que explica, que s'il·lusiona amb cada projecte i que reconeix que : «Estimo la literatura més que res del món. Mai em passarà fer una cosa que la desqualifiqués, o que servís perquè algú la repudiés». La seva obra, àmplia i generosa, abraça la literatura infantil i juvenil, la novel·la negra, policíaca, ciència-ficció, poesia, assaig, llibres biogràfics i històries de la música.

Sierra i Fabra té una manera pròpia de construir la trama del relat, de presentar els personatges, de donar-los veu, de repartir els torns de paraules entre el narrador i els personatges, de projectar una variada tipologia de personatges, d'ampliar i diversificar els temes o les formes de plantejar-los, de fer present la música, de muntar cada oració o triar la paraula exacta.

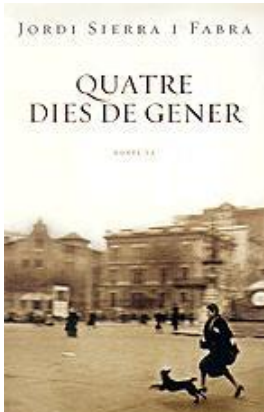
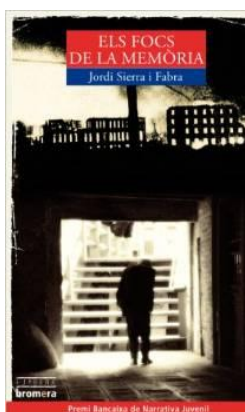
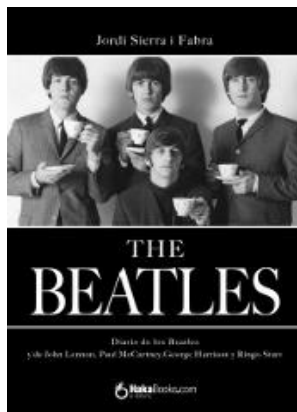
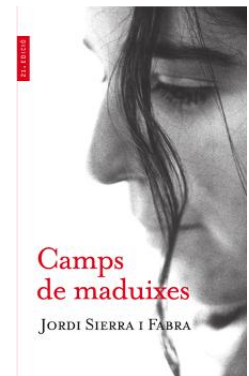
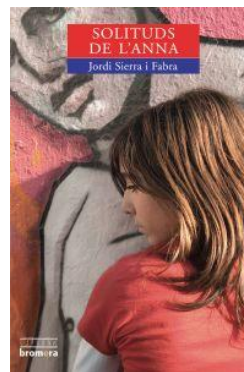
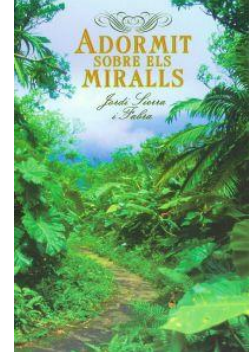
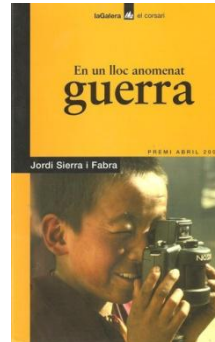
Bona part de la seva obra forma part del cànon escolar, és a dir, d'aquelles obres que són llegides any rere any pels nostres escolars i a través de les quals aquests s'endinsen en la lectura. De fet, el 2002 el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport va publicar quins eren els 10 autors més llegits en centres escolars d'Espanya. El primer d'ells era Gustavo Adolfo Bécquer, amb el 53,35%, i en el número 9 apareixia Jordi Sierra i Fabra, amb un 21,28%. Els altres autors més llegits eren Miguel Delibes, Benito

També van ser joves
Orientacions didàctiques

Pérez Galdós, Federico García Lorca, Pío Baroja, Eduardo Mendoza i Gabriel García Márquez.

Tot seguit hi ha una mostra de portades d'alguns dels seus llibres més publicats.

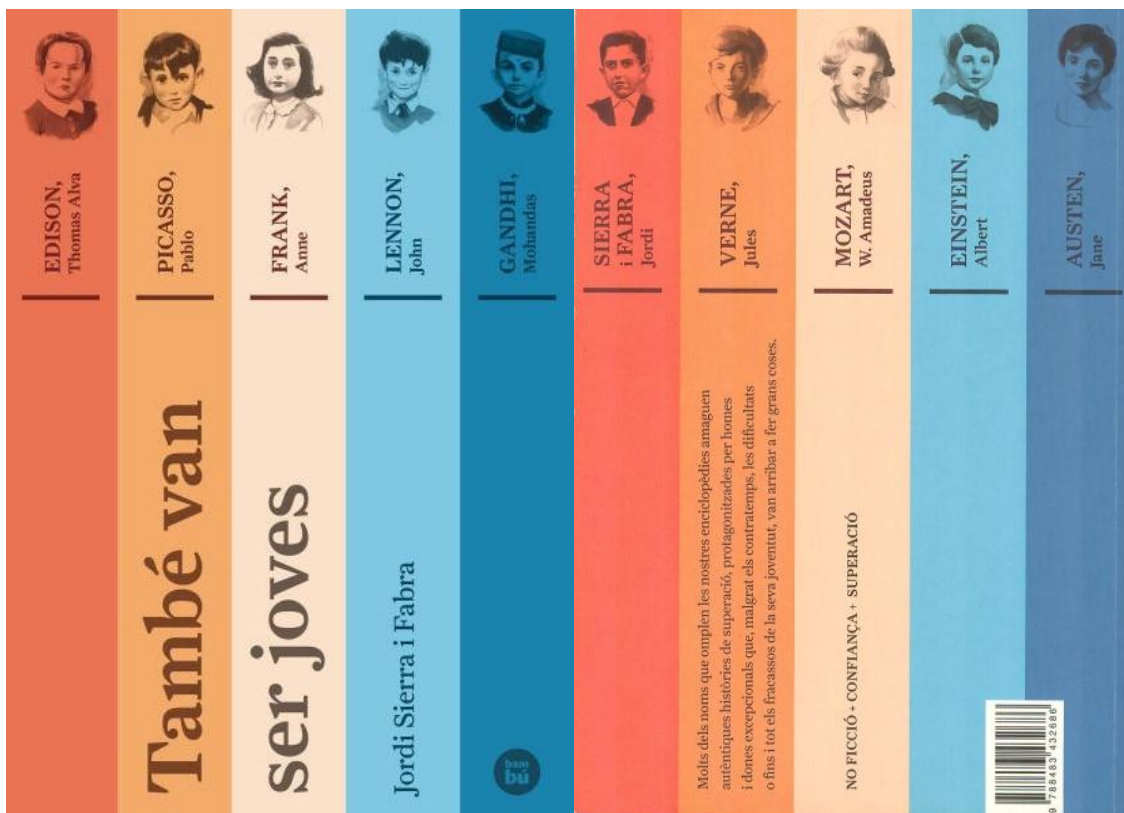

TAMBÉ VAN SER JOVES

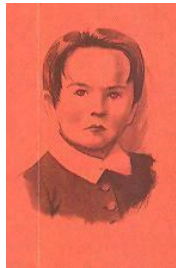
I. ABANS DE LLEGIR

1. Fixeu-vos en la coberta i la contracoberta del llibre i feu les activitats que hi ha a continuació.

- a) Feu una descripció dels elements que hi apareixen. Heu vist mai alguna coberta semblant? Què hi veieu de singular? **Descripció: Resposta oberta. Singular: Hi ha unes imatges amb noms associats; les paraules apareixen en vertical; els personatges marquen unes franges de colors.**
- b) Què us semblen les franges de colors? Creieu que hi ha alguna relació entre els personatges que comparteixen els mateixos colors de franja? **No hi ha cap relació.**
- c) Qui són aquests personatges? Són reals? Quants n'hi ha? Quina proporció hi ha de nens i nenes? **Sí, no són de ficció. Vuit homes i dues dones, quan eren infants.**
- d) Sabríeu dir a què s'han dedicat? **Pluja d'idees per comprovar els coneixements previs. Solució a l'apartat f) d'aquesta mateixa pregunta.**

- e) Podríeu dir aproximadament la seva edat en la il·lustració de la coberta? **Entre deu i quinze anys.**
- f) Relacioneu cada personatge amb el seu nom i amb la seva dedicació, feu hipòtesis, i després de la lectura les podreu comprovar.

**Thomas Alva
EDISON**
Inventor

**Pablo Ruiz
PICASSO** Pintor

Anne FRANK
Espectora

John LENNON
Músic

**Mohandas
GANDHI**
Pacifista

**Jordi SIERRA i
FABRA** Espectora

Jules VERNE
Novel·lista

**W. Amadeus
MOZART**
Compositor

Albert EINSTEIN
Científic

Jane AUSTEN
Espectora

Pablo Ruiz PICASSO	Anne FRANK	Thomas Alva EDISON	John LENNON	Jules VERNE
Jordi SIERRA i FABRA	W. Amadeus MOZART	Albert EINSTEIN	Jane AUSTEN	Mohandas GANDHI
Creador de novel·les d'aventures	L'inventor més important de la història	L'espectora més gran de la història de la literatura	El pintor més genial del segle XX	Músic / grup musical més famós de tots els temps
El científic més famós i popular del segle XX	Pacifista i seguidor de la no-violència	El compositor més gran de la història de la música	Espectora adolescent del seu diari personal	Espectora polifacètic actual

2. Fixeu l'atenció en la biografia com a gènere literari i contesteu aquestes preguntes.

a) Què signifiquen els mots "biografia" i "autobiografia"? Fixeu-vos en el prefix *bio-* i *auto-*. Què signifiquen? La paraula prové del grec *bios* ('vida') i *grapho* ('escriure'), **autobiografia** és una biografia escrita per un mateix.

b) Quin temps verbal predomina a les biografies? Per què creieu que hi predominen aquests temps verbals i no uns altres?

Thomas Alva Edison va ser l'inventor més important de la història. Quan va morir havia patentat més de mil invents, la qual cosa, comptant només la seva etapa adulta... (Pàg.29)

El passat. Normalment s'escriu des d'una perspectiva temporal àmplia i es narra en passat; pretèrit imperfecte i pretèrit perfect simple.

c) Heu llegit alguna biografia? Resposta oberta.

d) Quins gèneres podríem considerar cosins germans de la biografia? Les memòries i el diari.

3. El títol del llibre és *També van ser joves*. Contesteu aquestes preguntes al voltant d'aquest punt.

a) A qui fa referència el títol del llibre? A deu personatges que destaquen per alguna cosa.

b) Per què l'autor utilitza la tercera persona en el títol del llibre? Penseu que hauria d'haver utilitzat la primera persona del plural? Perquè de les deu històries, nou són biografies d'altres persones i només una és la seva pròpia autobiografia.

c) Un cop llegit el títol, teniu alguna idea sobre el contingut del llibre? Resposta oberta.

4. L'autor del llibre és el conegut escriptor Jordi Sierra i Fabra. Fixeu-vos que apareix a la contracoberta juntament amb la resta de personatges.

a) Coneixeu alguna obra de Jordi Sierra i Fabra? Resposta oberta, però altres obres són: *El Jove Lennon*, *La música del vent*, *L'illa del poeta*...

b) Feu una petita recerca: cerqueu la biografia de l'autor en dues pàgines web i empleneu la taula següent amb les informacions trobades: Resposta oberta, depèn de la cerca.

- c) Quina de les dues pàgines web veieu més fiable? Per què? **Raonar els resultats obtinguts.**

	Pàgina web A	Pàgina web B
Enllaç		
Data de naixement		
Lloc de naixement		
Estudis		
Nombre d'obres publicades		
Llengües a les quals s'han traduït les seves obres		
Premis		
Data d'actualització de la pàgina web		
Autoria de la pàgina web		

5. Ja a la coberta del llibre hi ha il·lustracions que acompanyen el text. Contesteu aquestes preguntes sobre el creador d'aquesta part de l'obra, que no és Jordi Sierra i Fabra.

- a) Com s'anomena l'il·lustrador de *També van ser joves*? Obriu el llibre i busqueu-ho. **Fernando Vicente.**

També van ser joves
Orientacions didàctiques

- b) En quina part del llibre podeu trobar el seu nom? **Abans de començar el pròleg, però no a la coberta.**
- c) En quin estil diríeu que estan dibuixades les il·lustracions? Us agrada? **S'usa retrat amb la tècnica del carbonet. Resposta oberta.**
- d) Creieu que les il·lustracions són realistes? **Són molt realistes, ja que reproduïxen fidelment els trets de cada personatge, com en una fotografia.**
- e) Relacioneu les següents fotografies dels biografiats amb les il·lustracions i digueu a qui correspon cada una. Després comenteu oralment les similituds i les diferències que hi trobeu. **Resposta oberta.**

Jules Verne

Thomas Alva Edison

Jane Austen

Pablo Picasso

John Lennon

Albert Einstein

Mohandas Gandhi

Wolfgang A. Mozart

Anne Frank

Jordi Sierra i Fabra

- f) Sabríeu fer-vos un autoretrat amb la mateixa tècnica que utilitza l'il·lustrador? Proveu-ho.
- g) Després de fer-ho manualment ara toca fer-vos un autoretrat digital. Per fer aquesta activitat, podeu usar el programa de tractament d'imatges del vostre mòbil o bé instal·lar-n'hi un de gratuït. L'autoretrat ha de ser a partir d'una autofoto vostra.
- h) Llegiu la biografia de Fernando Vicente que hi ha a l'última pàgina del llibre i esbrineu què és el «Laus d'or» mitjançant una cerca a Internet: **Els premis Laus són organitzats per l'Associació de Dissenyadors Gràfics i Directors d'Art del FAD. Des de l'any 1964, aquesta entitat té l'objectiu de promoure el disseny gràfic i la comunicació visual en la vida cultural i econòmica del país.**
- i) Canvieu les següents paraules que apareixen a la biografia de l'il·lustrador per un sinònim que hi vaig bé:
Il·lustrador	Dibuixant
Col·laborant	Ajudant
Desapareguda	Esfumada
Habitualment	Normalment
Vessant	Costat
Perfeccionant	Millorant
Actual	Present
6. Obriu el llibre, localitzeu l'índex de continguts i contesteu aquestes preguntes.
- a) On trobeu l'índex del llibre? **Al final.**
- b) Coincideix amb l'ordre de les fotos de la coberta? **No hi té res a veure.**
- c) Us sentiu identificats amb algun dels personatges de l'índex? **Resposta oberta.**
- d) Quina biografia creieu que serà més interessant? I menys? Raoneu la vostra resposta. **Resposta oberta.**
- e) Per quina biografia us agradaria començar? **Resposta oberta.**
- f) Establiu l'ordre de preferència de la lectura de les biografies, tenint en compte que en llegireu tres per setmana. **Resposta oberta.**
7. Llegiu el pròleg de les pàgines 7-9 i feu les activitats següents a partir de les dues primeres frases.

També van ser joves
Orientacions didàctiques

Un dia llunyà, molt llunyà per a totes elles, aquestes persones grans i importants que veiem a les fotos de les enciclopèdies o a Internet, vives o ja mortes, van ser joves. Encara més, van ser nens. (Pàg. 7)

- a) Quina reflexió us fa venir al pensament la lectura d'aquestes frases? **Resposta oberta.**
- b) Tots els personatges de la coberta també van ser joves, com vosaltres ho sou ara. Tots tenien somnis. Quin és el vostre somni? **Resposta oberta.**
- c) Relacioneu els noms de les afectacions esmentades al pròleg amb les seves característiques principals: **a-3, b-4, c-1, d-2.**

Malaltia	Significat
a- Bipolaritats	1- Malaltia mental que cursa amb una pèrdua de contacte amb la realitat.
b- Dislèxies	2- Malaltia mental que dificulta la comunicació de l'individu amb el món exterior.
c- Esquizofrènies	Transtorn afectiu amb episodis depressius i maníacs.
d- Autisme	3- Trastorn del llenguatge que porta a confondre les lletres.

- d) Indiqueu si les següents afirmacions són veritables o falses.

És un pròleg encoratjador.	V
Segons l'autor, la distància entre genialitat i bogeria és molt gran.	F
Els mestres i els pares dels protagonistes tenen poques esperances respecte al futur dels seus fills.	V
La biografia de l'autor l'ha escrit un altra persona.	F
A l'últim paràgraf del pròleg l'autor diu que és un llibre de no-ficció i que és un fidel testimoni del que els va passar als protagonistes al seu dia.	F

II. TOT LLEGINT

VERNE, Jules

1. Quina relació tenia Jules Verne amb el seu pare? Cerqueu a l'episodi fragments que us ho indiquin.

Quan el seu pare el va internar en un col·legi, va intentar fugir-ne per la finestra trenant uns llençols pels quals es va despenjar. (Pàg. 14)

Encara li feia mal el cos, de manera que es va posar la mà a l'esquena, allà on la vara del seu pare havia deixat, marca rere marca, el reflex del seu gran disgust. (Pàg. 21)
Què hi feia ell, allà, perdut, ple de somnis, enamorat, víctima d'una pare sever i ancorat en el passat? [...] No tornaria mai a casa seva, ni a veure en Pierre Verne, el seu pare. (Pàg. 22)

—El meu pare no és pas ximple. (Pàg. 24)

2. Expliqueu amb altres paraules el significat de les següents expressions:

- a- Va contemplar *La Coraline* amb el cor bategant-li al pit. Molt enamorat.
- b- —Quan salparà aquest vaixell?
—Demà a trenc d'alba. Quan surti el sol.
- c- —Què vols?
—Enrolar-me senyor.
—On?
—A *La Coraline*. Allistar-se, inscriure's a la tripulació.
- d- Llavors seré el seu grumet, capità. Noi jove que aprèn l'ofici de mariner.
- e- Va llançar una mirada carregada de nostàlgia al riu... D'enyorança.
- f- El veler, ja lliure de l'entorn del port... Comença a anar a mar obert.
- g- Cada cop que pronunciava el nom de la seva estimada li tremolava la veu. S'emocionava.
- h- Les taques de color blau moradenc eren visibles a la carn. Blaus, cops...

3. L'autor, quan es refereix a Jules Verne, escriu: «[...] el més insòlit visionari del futur a través dels seus llibres [...]». Què vol dir? **Va preveure moltes de les coses que han passat posteriorment.**
4. En quina persona i en quin temps verbal està escrita aquesta biografia? Poseu algun exemple que ho demostrï. **En tercera persona del singular i en passat. Exemple: «En Jules va mirar cap enrere».**
5. Heu llegit algun llibre de Jules Verne dels que apareixen a la llista de la pàgina 13? Heu vist alguna adaptació d'aquestes obres al cinema? Comenteu-la. **Resposta oberta.**
6. A continuació, escriviu les paraules que falten en el títol d'aquestes obres de Jules Verne.
  - a- *Viatge al centre de la Terra*
  - b- *Vint mil llegües de viatge **submarí***
  - c- *Cinc **setmanes** amb globus*
  - d- *Miquel Strogoff.*
  - e- *L'illa **misteriosa***
  - f- *La volta al món en **vuitanta dies***
  - g- *De la **Terra** a la Lluna*

EDISON, Thomas Alva

1. Descriviu els trets de la personalitat de Thomas Alva Edison. **Se n'han d'esmentar les qualitats mitjançant adjectius com ara *valent, extravertit, constant, intel·ligent, experimentador...***
2. Encercleu la resposta correcta d'entre les tres que es proposen en relació amb la vida d'Edison.
  - a) Thomas Alva Edison va ser expulsat de l'escola per la seva lentitud en l'aprenentatge per causa de:
    - a- Una ceguesa provocada per una infecció.
    - b- **Una sordesa provocada per l'escarlatina.**
    - c- Dificultats en la parla.
    - d- Problemes familiars
  - b) Als dotze anys, Edison era un nen:

També van ser joves
Orientacions didàctiques

- a- Amb poca il·lusió per la vida
  - b- Amb dificultats per relacionar-se, tímid
  - c- **Amb iniciativa pròpia**
  - d- Dependent de la seva família
- c) Edison cerca una manera nova de guanyar diners:
- a- **Fent una cosa que no ha fet mai ningú**
  - b- Fent el mateix que va fer el seu pare de petit
  - c- Fent el que li va aconsellar la seva mare
  - d- Fent el que feia tothom
- d) Com es deia el diari que venia?
- a- *El Grand Trunk*
  - b- *Detroit*
  - c- *Mount Clemens*
  - d- ***Weekly Herald***
3. Quan Edison va morir, havia patentat més de mil invents. Feu una llista dels cinc que considereu més importants i, d'aquests cinc, trieu el més important de tots i justifiqueu la tria amb arguments lògics. **Bombeta elèctrica, fonògraf, telèfon, central elèctrica, pila alcalina, entre altres. L'argumentació és de resposta oberta.**
4. Cerqueu els tres diaris actuals més importants dels Estats Units. ***The Wall Street Journal, The New York Times, Daily News.***
5. Ordeneu cronològicament de l'1 al 10 els fets que tenen lloc durant aquest episodi.

Edison comunica als pares la seva decisió.	1
El pare del nen li pagarà un curs de telegrafia.	10
Entre estacions, experimenta al seu vagó.	6
A més de diaris, ven fruita a les parades.	3
Comença a vendre diaris al Grand Trunk.	2
Escriu el seu propi diari i té molt d'èxit.	4
Pel salvament, arriba molt tard a casa.	9

Edison decideix aprendre telegrafia.	5
Salva un nen de morir esclafat per un tren.	7
El jove Edison es converteix en un heroi.	8

AUSTEN, Jane

1. Cerqueu al text corresponent (pàg. 53-64) els fets destacats de la biografia de Jane Austen i compareu-los amb els de la vostra pròpia biografia.

Biografia	Jane Austen	Jo
Any i lloc de naixement	1775 Stevenson (Anglaterra)	
Nombre de germans	8 germans	
Relació amb els pares	Bona. Els seus pare creu en ella.	
Estatus econòmic	Humil.	
En què destaca	Bona lectora i escriptora.	

2. Relacioneu el començament de cada frase amb la continuació. Encercleu els connectors que hi trobeu.

a- El grup de nenes s'amuntegava al voltat de la finestra

b- Les espelmes s'apagaven d'hora a l'internat

1. però no sempre era fàcil dormir encara que ja fos de nit.(b) Jane Austen

2. que era una cosa bona o que era una cosa dolenta, sense terme mitjà.(e) Professora Hadley

c- Somiava les històries que llegia,	3. les veia projectades mentalment, les sentia al cor. (c) Jane Austen
d- Per això sabia que un dia seria escriptora,	4. no l'ajudarà pas a ser una bona persona. (g) Professora Hadley
e- Quan la senyora Hadley cridava una alumna, només podia significar dues coses:	5. tot provant d'albirar el que hi havia a l'altra banda. (a) Les nenes de l'internat
f- Podia amagar-se en un racó i viatjar cap on el llibre que llegís la portés,	6. la primera escriptora famosa d'Anglaterra. (d) Jane Austen
g- Llegir històries inventades per altres persones	7. perquè aquesta era la màgia, l'autèntica màgia de llegir i escriure. (f) Jane Austen

3. Qui protagonitza cada frase anterior? **Solució a la segona columna de la pregunta anterior.**

4. Quan va saber que les seves obres es representarien a la rectoria del seu pare, Jane Austen «va fer uns ulls com taronges». Relacioneu aquestes frases fetes amb el seu significat.

a- Fer uns ulls com unes taronges	1. Vigilar molt, estar molt atent. (c)
b- Tenir bon ull	2. Aprovar, simpatitzar. (g)
c- Dormir amb els ulls oberts	3. Obrir molt els ulls indicant sorpresa o admiració. (a)
d- No veure-hi de cap ull	4. Sentir antipatia per alguna persona. (h)
e- Tenir els ulls al clatell	5. Encerar, intuir la qualitat en alguna cosa. (b)
f- Fer els ulls grossos	6. Estar encegat per una gran passió. (d)
g- Mirar amb bons ulls	7. Tolerar, deixar passar. (f)
h- Tenir el dit ficat a l'ull	8. No veure alguna cosa que és evident. (e)

5. Visioneu el [tràiler](#)¹ de la pel·lícula *Pride & prejudice*, adaptació de la novel·la homònima de Jane Austen. Situeu la història en una època concreta i feu la llista dels detalls en què us baseu per concretar-la.

PICASSO, Pablo

1. La tècnica de la visualització s'utilitza molt en el món de l'art. Llegiu la següent descripció d'un quadre de Pablo Picasso, *Primera comunió*, que va pintar als catorze anys, i imagineu-vos mentalment com deu ser, després cerqueu-lo a Internet i compareu-lo amb el que havíeu imaginat.

L'atenció se centrava en la nena agenollada al peu de l'altar, amb la blancor lluminosa del seu vestit; però a poc a poc, emergint cap als costats, apareixien amb força les figures del pare i l'escolà amb la seva falda vermella. Fins i tot l'altar o la dona tot just insinuada a l'esquerra. Pàg. 73.

Resposta oberta.

¹ <https://youtu.be/Yfnv3QhHWBA>

2. Observeu aquest quadre i responeu les qüestions que hi ha a continuació.

- a) Aquesta obra, *Le petit picador*, té un tret diferenciat de les altres que la fa única. Quin és? És la primera obra de Picasso.
- b) A quina edat la va pintar? Als 8 anys.
- c) On la va pintar? Quina temàtica es representa en el quadre?
A Màlaga. Imatge de temàtica taurina.
- d) Quin tipus de tècnica va utilitzar Picasso en aquest quadre? Oli.
- e) Quins colors hi veieu? En quines zones del quadre hi ha més sensació de llum? Hi ha perspectiva? Quants plans hi ha? Què us sembla la distribució de les figures en l'espai?
Clars i foscos. Grocs i blancs, en contrast amb negres i vermells.

Més sensació de llum al davant. Hi ha més llum que al darrere, i això s'aconsegueix amb els colors clars.

Hi podem veure una certa perspectiva.

Hi ha dos plans.

Hi ha una bona distribució de les figures al quadre.

f) On es troba actualment aquest quadre? Cerqueu-ho a Internet.

A la col·lecció privada de Diana Widmaier Picasso, néta del pintor.

g) Coneixeu algú del vostre entorn que ja de petit hagi destacat en la pintura i pugui arribar a ser com Picasso?

Resposta oberta.

h) Cerqueu vuit qualitats que es dediquin a Pablo Picasso en aquest episodi.

Sorprenent, té talent natural, les seves obres tenen un equilibri perfecte, molt bo, artista, brillant, seriós, prudent, lliure...

3. Quin és el quadre més conegut de Picasso? Què representa? Cerqueu una fotografia i feu una descripció detallada de tots els elements.

El *Guernica*, pintat arran del bombardeig del poble basc del mateix nom, durant la Guerra Civil. És el viu record dels horrors de la guerra. El *Guernica* representa la gent, els animals, i els edificis dins la violència i el caos. L'escena global té lloc dins d'una habitació, en un extrem de la qual hi ha un bou parat sobre una dona, afligida amb un nen mort als braços. El centre del quadre és ocupat per un cavall que cau agonitzant, travessat per una llança. La forma de l'ésser humà constitueix el nas i les dents de dalt del cavall. Donen forma al cavall dues imatges ocultes, un crani humà i un bou que ataca el cavall des de sota. Sota el cavall hi ha un soldat mort, que sembla desmembrat. La seva mà agafa una espasa trencada de la qual creix una flor. Una bombeta crema damunt de l'ull del cavall. A la dreta d'aquest, hi ha una figura femenina espantada que duu una flama al braç. Una dona atemorida mira la bombeta. Hi ha un ànec darrere el bou, i al fons a la dreta, una figura amb els braços aixecats, atrapada pel foc. Una porta oberta marca l'extrem dret del mural.

4. Resumi en poques ratlles la biografia completa de Picasso. Cerqueu-la a la xarxa i feu-ne constar la font. El resum ha de respondre les preguntes d'una biografia: on i

quan va néixer, data, família, en què va destacar, obres més famoses, premis, etapes, lloc i data de defunció.

Va néixer a Màlaga el 25 d'octubre de 1881, fill del pintor i professor de dibuix José Ruiz Blasco. Va ser pintor, dibuixant, gravador, escultor i ceramista. Són famosos els quadres *Les senyorettes d'Avinyó* i *Guernica*. Picasso va rebre el premi Lenin de la Pau entre els Pobles (1962), l'equivalent soviètic del Premi Nobel.

Després d'una etapa inicial (1890-1900) van venir el període blau (1900-1904), el període rosa (1904-1906), el precubisme (1906), el cubisme (1906-1909), el neoclassicisme (1917-1927), el surrealisme (1928-1932), l'expressionisme (1936-1939), el període de Vallauris (1939-1957) i els últims anys (1957-1973).

Va morir el 8 d'abril de 1973 a Mogins (Provença).

LENNON, John

1. Llegiu les següents reflexions de John Lennon i deduiu les respostes a les preguntes que s'hi refereixen a continuació.

Va arronsar les espatlles sense adonar-se'n. Al cap i ala fi, feia gairebé deu anys que ell li havia dit si volia acompanyar-lo. [...]

Era molt curiós: mai no havia donat importància a la seva decisió.

Al capdavant, només tenia cinc anys. Però ara...

Li hauria donat permís la seva mare? Què hauria fet ell a Nova Zelanda? Seria feliç vivint, o, per contra, hauria acabat en un hospici, abandonat, o amb una dona oblidada pel seu pare? (Pàg. 86-87)

- a) Quants anys té John Lennon quan té lloc aquesta escena? **15 anys.**
  - b) Quin fet de la seva infantesa recorda ara, passats els anys? **El seu pare volia que l'acompanyés a Nova Zelanda.**
  - c) A què es dedicava el seu pare? **Era mariner.**
  - d) Quina relació creieu que tenia en John amb el seu pare? **Distant i freda.**
  - e) Quina mena de vida porta en aquests moments? **No és feliç.**
- 2.** A la pàgina 87 hi trobem l'expressió «un mal presagi». Podríeu enumerar fets i elements que, segons la gent supersticiosa, portin mal presagi? Hi creieu, en

aquestes coses? **Passar per sota una escala, veure corbs, que un gat negre et passi pel davant, deixar un paraigües obert dins a casa...**

3. Durant la conversa amb un mariner que ven discos procedents dels Estats Units, hi apareixen unes quantes d'interjeccions. Encercleu-les en les frases que hi ha a continuació i indiqueu-ne el significat correcte entre les quatre possibles respostes.

Eh, noi! T'interessa comprar bons discos?

- Estranyesa
- Crida d'atenció**
- Sorpresa
- Menyspreu

Reno! –Va mirar al seu voltant. – Això és Liverpool? No, em dec haver equivocat!

- Estranyesa**
- Crida d'atenció
- Sorpresa
- Menyspreu

[...] **Bah**, aquí a Anglaterra no feu més que porqueria, i és una llàstima!

- Estranyesa
- Crida d'atenció
- Sorpresa
- Menyspreu**

Ah, veig que t'interessa i estàs regatejant!

- Estranyesa
- Crida d'atenció
- Sorpresa**
- Menyspreu

4. A la pàgina 88 apareix la figura d'un mite, James Dean. Cerqueu-ne una fotografia a Internet que estigui lliure de drets de reproducció, afegiu-la a la graella següent i empleneu la resta de dades biogràfiques:

Fotografia	
Data de naixement	8 de febrer de 1831
Lloc de naixement	Marion, Indiana
Data de la seva mort	30 de setembre de 1955
A quina edat va morir	19 anys
Motiu de la seva mort	En un accident d'automòbil
A què es dedicava?	Era actor
Per què és un mite?	Perquè va ser molt famós, el van nominar als Oscars dues vegades després de mort.

5. Mitjançant una cerca a Internet, elaboreu la llista de les deu millors cançons de John Lennon. Escolteu-les i comenteu les vostres impressions en grup. Després trieu-ne una i prepareu-ne la interpretació cantada, en anglès, per a tot el grup. Podeu cantar-la al concert de final de curs.

Resposta oberta.

EINSTEIN, Albert

1. El 1905, quan només tenia vint-i-sis anys i era un simple empleat d'una oficina de patents, Albert Einstein va formular una teoria, podríeu dir-ne el nom? **Teoria de la relativitat.**
2. L'any 1932 Einstein va haver d'emigrar als Estats Units. Per quina causa? **Era jueu, i va haver de marxar d'Alemanya a causa de l'ascens del nazisme i de la persecució de què van ser objecte els jueus.**
3. En la taula següent hi ha quatre descripcions de trets característics d'Einstein que apareixen en aquest episodi. Esbrineu quin personatge del seu entorn les subscriu.

<i>No va començar a parlar fins als tres anys. I als nou encara no dominava el llenguatge correctament. Això no obstant, no és ximple, ho sabem, ens ho han dit. És...la seva manera de ser.(Pàgs. 114-115)</i>	El seu pare Hermann
<i>[...] mai no arribarà enlloc, que és inútil que triï una carrera, perquè no l'acabarà mai amb èxit. No perdis el temps en ell. Procurin que aprengui un ofici del qual pugui viure.(Pàg. 116)</i>	Professor Joseph Degenhart
<i>[...] saps pensar, i raonar, i arribar a conclusions que d'altres, ni remotament, són capaços d'imaginar. A la teva edat, la major part dels nois pensen en altres coses. (Pàg. 122)</i>	El seu oncle Jakob
<i>Simplement és diferent. De petit ens pensàvem que era autista.[...] Li agrada estar sol, és molt pacient quan fa alguna cosa no para fins que ho aconsegueix, sense que li importi el temps que trigui. Per a mi, això denota constància... (Pàg.114)</i>	Pauline, la seva mare

4. El professor d'Albert, el senyor Joseph Degenhart, va cridar els seus pares per explicar-los que l'Albert no avançava, i els va deixar anar el següent discurs. Reescriuiu-lo convertint en positives totes les paraules de sentit negatiu que hi apareixen:

[...] el problema és que no ho intenta, li falta energia, entusiasme. La seva apatia esdevé a vegades insuportable. Les queixes dels meus companys professors són constants, s'asseu a l'última fila de la classe, no pren apunts, tot plegat li és indiferent. La seva manca de concentració és manifesta. (Pàg. 113)

[...] la solució és que ho intenta, li sobra energia, entusiasme. El seu interès esdevé a vegades engrescador. Els elogis dels meus companys professors són constants, s'asseu a la primera fila de la classe, pren apunts, tot plegat li és apassionant. El seu escriure de concentració és manifest.

5. L'any 1921 va rebre el premi Nobel de física pels seus descobriments. Què és un premi Nobel? Els premis Nobel van ser creats en el seu testament per Alfred Nobel, inventor de la dinamita i industrial suec. La seva funció és premiar les persones que han fet una labor excel·lent a llarg de la seva vida, en camps com la literatura, la física, etc.
6. Com defineix Einstein el fred, la foscor i el mal? Cerqueu un concepte en el qual pugueu aplicar aquesta teoria. Els defineix com a manca de calor, de llum i de bé. Un altre exemple: l'insomni és manca de son.
7. Expliqueu quin dels descobriments del segle xx és el que ha suposat un avenç més gran per a la humanitat. Argumenteu les vostres paraules per tal de convèncer una altra persona. Resposta oberta.
8. Llegiu la [biografia](#) d'Einstein que hi ha a la web [Einstein a Catalunya](#). Després, feu una síntesi de les idees més importants que conté.
Resposta oberta.

GANDHI, Mohandas

1. Llegiu la introducció de l'episodi de la infantesa que explica l'autor i completeu la fitxa que hi ha a continuació.

Nom complet:	Mohandas Karamchand Gandhi
Nom pel qual era conegut:	Mahatma Gandhi
Nom del pare:	Karamchand Gandhi
Professió del pare:	Jutge a Porbandar
Nom de la mare:	Putlibai
Religió:	Hinduisme, veneren el déu Krixna
Indumentària:	Sandàlies i un khadi, un teixit de cotó filat a mà.
Èxit principal:	Aconseguir la independència de l'Índia respecte de l'Imperi Britànic el 1948 amb la no-violència.
Causa de la mort:	Assassinat

2. Cerqueu el significat o la traducció de les següents paraules :

Sari	Vestit de seda tradicional de l'Índia, que s'enrotlla al voltant del cos.
Jainista	Els que tenen com a religió el jainisme. El principi fonamental és la no-violència.
Lathi	Bastó.
Flor de lotus	Flor d'aigua que significa puresa espiritual.
Ahimsa	Concepte de no-violència i respecte per la vida.

3. Quins trets històrics caracteritzen l'Índia durant aquest període de 1869 a 1948?

L'Índia està sota el domini d'Anglaterra, és una colònia seva.

4. Quines diferències hi ha entre un casament a Anglaterra i un a l'Índia, segons el text? Coneixeu algun altre grup ètnic que practiqui costums matrimonials similars als de l'Índia? A Anglaterra es casen més grans i per amor. A l'Índia es casen molt joves i l'amor arriba després del casament, amb el tracte. (Pàg. 135)

La cultura gitana, els rituals matrimonials musulmans, per exemple, que mantenen formes rituals antigues.

5. Mireu d'imaginar-vos el que diu aquesta descripció i dibuixeu-ne una il·lustració que podria acompanyar-la el llibre:

Era normal veure-hi tant un leprós arrossegant les seves malformacions com un ric mercader seguit pels seus criats; una vaca instal·lada al bell mig del carrer, gairebé impedit el pas de les carretes, com un jainista nu, amb tan sols el plomall per espantar les mosques sense fer-los mal. També de tant en tant s'hi veia algun guàrdia amb el lathi... (Pàg. 132)

6. Documenteu-vos en diferents fonts d'informació (Gran Enciclopèdia Catalana, Youtube...) i elaboreu la biografia de Gandhi en una presentació digital de 12 diapositives en què es recullin els fets més importants de la seva trajectòria vital.

MOZART, W. Amadeus

1. Wolfgang Amadeus i el seu pare són a la Capella Sixtina, al Vaticà, per escoltar la interpretació del *Miserere* de Gregorio Allegri, una peça musical que, el 1770, només pot ser executada en aquest lloc. Cerqueu a Youtube una interpretació d'aquesta obra musical. Després entreu a la [visita virtual](#)² d'aquest espai oferta pels Museus Vaticans i feu la visita mentre escolteu la interpretació. Després contesteu aquestes preguntes:

- a) Penseu quatre adjectius que descriguin la sensació que us ha proporcionat aquesta experiència. Resposta oberta.

² http://www.vatican.va/various/cappelle/index_sistina_it.htm

- b) Per què creieu que estava prohibit reproduir aquesta peça musical fora de la Capella Sixtina? **Era sagrada per a l'Església.**
- c) Què significa ésser castigat amb pena d'excomunió? **Exclusió del sagrament de la comunió, que suposa l'exclusió de l'Església, és a dir, de la comunitat creient.**
- d) Esbrineu si actualment encara s'interpreta d'aquesta obra a l'interior de la Capella Sixtina. **S'hi interpreta regularment per Setmana Santa.**
- e) Valoreu en un escrit de quatre línies el talent musical personal de W. Amadeus Mozart a partir del fet que va memoritzar el *Miserere* i després el va transcriure. **Resposta oberta.**
- f) Qui és l'artista que va pintar la Capella Sixtina? Com la va pintar? Coneixeu altres obres de l'autor? **Miquel Àngel. La va pintar amb una bastida. David, Moisès, Pietat...**

2. Durant l'episodi hi apareixen personatges històrics. Completeu la taula següent amb les dades que hi falten.

Personatge	Qui era?	D'on era?
Bach	Compositor i músic	Eisenach. Alemanya
Beethoven	Compositor i músic	Bonn. Alemanya
Miquel Àngel	Arquitecte, escultor i pintor	Caprese. Itàlia
Gregorio Allegri	Sacerdot, compositor i cantant	Roma. Itàlia
Lluís XV	Rei de França i Navarra	Versalles. França
Jordi III	Rei de la Gran Bretanya i d'Irlanda	Londres. Anglaterra
Maria Teresa	Reina d'Hongria, Arxiduquesa d'Àustria	Viena. Àustria
Madame de Pompadour	Amant del rei Lluís XV	París. França
Climent XIV	249è Papa de l'Església catòlica	Roma. Itàlia

3. A l'inici de l'episodi l'autor ens diu que Mozart és un nen prodigi. Podríeu descriure què és un nen prodigi? Esmenteu algun nen prodigi més, no cal que sigui de l'àmbit de la música.

Un nen prodigi és aquell que, a una edat precoç, domina una o diverses disciplines al nivell d'un adult. Beethoven, Picasso, Steven Spielberg...

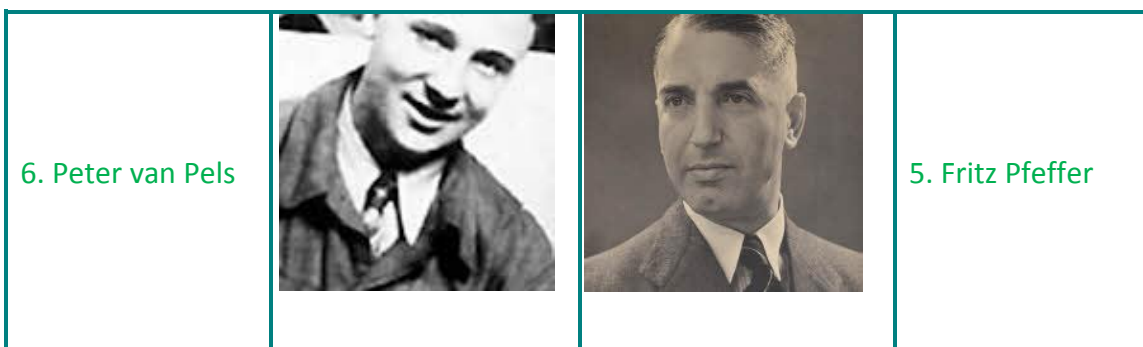
FRANK, Anne

1. Identifiqueu els vuit ocupants de l'amagatall on va viure Anne Frank: 1. Anne Frank; 2. Margot Frank, germana; 3. Otto Frank, pare; 4. Edith Frank, mare; 5. El dentista Fritz Pfeffer; 6. Peter van Pels i 7. Hermann van Pels, pare de Peter; 8. Auguste van Pels, mare de Peter. Podeu identificar-los fàcilment consultant la

web de l'[Anne Frank Museum](#) d'Amsterdam.

1. Anne Frank			3. Otto Frank
4. Edith Frank			2. Margot Frank
7. Hermann van Pels			8. Auguste van Pels

2. Anne Frank va escriure el seu diari durant dos anys. Completa els enunciats amb les mateixes paraules del text que fan referència a aquest document.
- a- «Hi parlava del que **sentia** de debò, no pas del que somiava o imaginava».
  - b- «Va acaronar el diari suaument. El seu tresor. L'únic **amic** sincer. La seva ànima».
  - c- «Estava enquadernat amb **roba** i tenia petits quadradets negres i vermells».
  - d- «[...] el seu pare l'hi ha regalat per l'**aniversari**, pocs dies abans de la seva reclusió...».
  - e- «[...] havia començat a reescriure'l **tot de cap i de nou...**».
3. Feu la **visita virtual a la casa d'Anne Frank**³, on ella i els altres set amagats van viure durant dos anys. Descriviu quines sensacions us desperta. **Resposta oberta.**
4. Imagineu que heu de preparar una visita a la **casa-museu d'Anne Frank** a Amsterdam. Hi heu d'anar un segon dimecres de juliol . Responen a les següents preguntes:
- a) Estarà obert aquest dia? **Sí, està obert 364 dies l'any, juliol tots els dies.**
  - b) A quina hora hi podreu anar? **De les 9 del matí fins les 22.00 de la nit.**
  - c) Com hi arribareu des de l'aeroport de Schiphol? **Amb els busos 170,172 i 174**
  - d) En quin carrer i en quin número es troba? **Prinsengracht 263-267.**
  - e) Quant us costarà l'entrada? **Entre 10 i 17 anys, 4,5 €.**
  - f) Hi ha descomptes per a grups? **No.**
  - g) Quanta estona dura la visita? **Una hora.**
  - h) Podreu fer fotos? **No està permès.**

³ <http://www.annefrank.org/en/Subsites/Home/Enter-the-3D-house/#/house/0/hotspot/5205/video/>

- i) On es troba el famós diari? **Dins d'un dispositiu de seguretat a la casa d'Anne Frank.**
- j) Es pot fer una visita guiada? **No, però hi ha pel·lícules amb explicacions.**
- k) Hi podreu menjar alguna cosa? **Sí, hi ha el cafè del museu.**
5. Accediu a la **línia del temps**⁴ de l'Anne Frank Museum i responeu les següents preguntes:
- a) Localitzeu en el temps els dos anys que l'Anne va estar amagada. A quin període històric correspon? **De 1942 a 1944, en plena Segona Guerra Mundial.**
- b) Quant de temps dura aquesta guerra? **Cinc anys, del 1940 al 1945.**
- c) Quant de temps va passar des del dia que va morir Anne Frank fins al dia que els camps de concentració van ser alliberats i va acabar la guerra? **Unes setmanes. Anne Frank va morir el 12 de març de 1945 i el 15 d'abril del mateix any les tropes britàniques van alliberar el camp de concentració de Bergen-Belsen. El III Reich alemany va rendir-se el 7 de maig.**

SIERRA i FABRA, Jordi

1. Llegiu l'escrit inicial corresponent a l'autor (pàg. 179-180) i escriviu a la casella corresponent el fet relacionat amb cada un dels anys indicats.

Any	Fet
1947	Data de naixement
1955	Accident
1972	Edita el seu primer llibre
2004	Crea la Fundació Jordi Sierra i Fabra a Barcelona
2006	Candidat al Nobel Juvenil
2007	Premi Nacional de Literatura
2010	Premi Internacional IBBY-Asahi

⁴ <http://www.annefrank.org/es/Subsites/Linea-del-tiempo/>

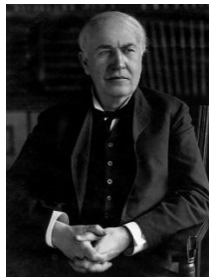
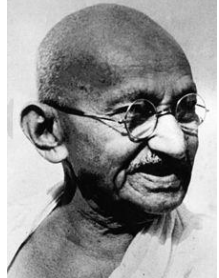
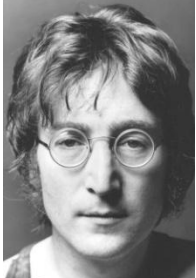

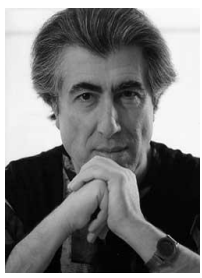
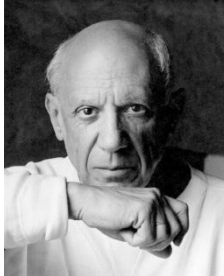

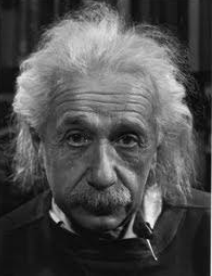

2. Digueu si les següents afirmacions són veritables (V) o falses (F).

El seu tebeo preferit era <i>Pulgarcito</i> .	V
Vivia en el si d'una família amb molt poder adquisitiu.	F
El vidre amb què va topar era irrompible.	F
El Jordi de petit era grassonet.	F
Les ferides causades per l'accident van ser molt greus.	V
El nas li va quedar penjant d'un fil.	V
Quan va saber que havia tingut l'accident, el seu pare li va dir: «Qui trenca, paga».	F
Era un bon estudiant	F

3. Compareu el text inicial (pàg. 179-180) que us ha servit per fer la recerca sobre l'autor abans de la lectura amb la biografia de la darrera pàgina del llibre. Escriviu un text comentant les semblances i les diferències que us hagin cridat més l'atenció. **Semblances:** algunes dades i expressions són les mateixes o semblants (any de naixement, "incansable" pel que fa a la seva passió viatgera, any de creació de la seva fundació). **Diferències:** el text inicial és autobiogràfic i explica com va convertir-se en escriptor; el segon és un resum de la seva trajectòria professional.
4. En quina persona està narrat aquest episodi? Com se'n diu, d'aquest tipus de biografia? Com és que l'autor la utilitza? **En primera, és la seva autobiografia.**

III DESPRÉS DE LLEGIR

1. Relacioneu els retrats dels personatges infantils amb els d'edat més avançada. Si cal, feu servir eines de cerca en línia.

				
1	2	3	4	5
				
6	7	8	9	10
				
1	5	4	8	6
				
2	10	7	9	3

2. Reflexioneu sobre aquestes paraules de Jordi Sierra i Fabra escrites en l'apartat d'agraïments de *També van ser joves*, i redacteu un escrit amb les idees que n'heu pogut extreure. **Resposta oberta.**

Durant anys he après de les biografies de molts personatges notables que tot, tot, pren forma durant la infantesa, que és quan els somnis són més forts i els podem fer realitat, formant-nos, entestant-nos, treballant intensament i sense rendir-nos mai. (Pàg. 197)

3. Comproveu les prediccions que heu fet abans de la lectura i escriviu a qui fa referència cada enunciat:

«[...] cridat a ser fonamental en la [...] causa del pacifisme mundial».	Gandhi
«[...] una de les grans escriptores de la història de la literatura...».	Jane Austen
«[...] un dels més grans de la història de la música».	W.A. Mozart
«[...] el científic més famós i popular del segle xx».	Einstein
«El pintor més genial del segle xx...».	Picasso
«El principal creador de novel·les d'aventures...».	Jules Verne
«Autora d'[...] un referent de la degradació humana...».	Anne Frank
«[...] l'inventor més important de la història».	Thomas A. Edison
«[...] un enamorat de la paraula escrita i de la llibertat que comporta».	Jordi Sierra i Fabra
«[...] el seu llegat és i serà part de la història de la música...».	John Lennon

4. Després de llegir els deu relats sobre la vida dels personatges anteriors, creieu que l'autor els ha escrit d'una manera objectiva o subjectiva? Justifiqueu la resposta.
Objectiva, perquè no hi ha inclòs opinions personals de manera explícita. Amb tot, des del moment que es tracta d'una recreació literària de fet és un exercici de subjectivitat.
5. Si fóssiu l'autor del llibre i n'haguéssiu de fer un segon volum, quins altres deu personatges coneguts escolliríeu? Feu-ne la llista tenint en compte que han de ser personatges significatius per a la història de la Humanitat. Resposta oberta.
6. Què us sembla que l'autor hagi triat la biografia de dues dones i la de vuit homes?
Respon al fet que encara avui no existeix una visió paritària entre les persones dels dos sexes pel que fa a la composició de la societat i la significació dels individus en el seu si.
7. Empleneu les dades que hi falten:

Autor	Any de naixement	Any de defunció	Edat de defunció	Lloc de naixement	Problemes	Relació amb el pare
Jules Verne	1828	1905	77 anys	Nantes, França	No el van valorar mai.	Molt dolenta
Thomas Alva Edison	1847	1931	84 anys	Milan, Ohio, Estats Units	Sordesa, autisme.	Molt bona
Jane Austen	1775	1817	42 anys	Steventon, Anglaterra	La 7a de 8 germans, misèria...	Tenia el seu suport
Pablo Picasso	1881	1973	92 anys	Màlaga	Mort de la germana.	Molt bona
John Lennon	1940	1980	40 anys	Liverpool, Anglaterra	Se sent sol i infeliç.	Molt dolenta
Albert Einstein	1879	1932	76 anys	Ulm, Alemanya	Mal estudiant.	Molt bona
Mohandas Gandhi	1869	1948	79 anys	Porbandar, Índia	Es va casar molt jove.	Distant
W. Amadeus Mozart	1756	1791	35 anys	Salzburg, Àustria	Nen prodigi.	Molt bona

També van ser joves
Orientacions didàctiques

Anne Frank	1929	1944	15 anys	Frankfurt del Main, Alemanya	Persecució nazi dels jueus.	Molt bona
Jordi Sierra i Fabra	1947	Encara és viu	Encara és viu	Barcelona	Accident de petit.	No el comprenia

- a- Imaginant que ningú dels biografiats encara no hagués mort, qui seria el més gran avui? I el més jove? Quants anys tindrien o tenen? **El més gran seria Mozart, que tindria 259 anys; i el més jove és Jordi Sierra i Fabra, que en té 68.**
  - b- Qui va morir més jove? En quines circumstàncies? A quina edat? **Anne Frank. Per les condicions del camp de concentració, va morir de tifus. 15 anys.**
  - c- Qui va morir més gran? En quines circumstàncies? A quina edat? **Pablo Picasso. Va morir per un edema pulmonar a casa seva, a Mougins. 91 anys.**
  - d- Heu visitat mai cap ciutat natal d'algun dels protagonistes? **Resposta oberta.**
  - e- Ara que heu llegit el llibre, amb quin dels personatges biografiats us sentiu més identificats? Per què? És el mateix amb qui us havíeu identificat abans de la lectura? **Resposta oberta.**
  - f- Qui creieu que ha estat més feliç? Justifiqueu la resposta. **Resposta oberta.**
- 8.** Després de registrar-vos-hi, empreu la utilitat «Els meus mapes» de Google Maps per geolocalitzar els llocs de naixement dels personatges de *També van ser joves*. Cerqueu i situeu en el mapa el llocs de naixement dels personatges de l'obra. Afegiu-hi el nom del personatge corresponent i l'any de naixement.
Solució en línia amb usuari xtec.
- 9.** Escriviu al costat de cada autor el segle o segles en els que ha viscut:

Jules Verne	XIX, XX
Thomas A. Edison	XIX, XX
Jane Austen	XVIII, XIX
Pablo Picasso	XIX, XX
John Lennon	XX
Albert Einstein	XIX, XX

També van ser joves
Orientacions didàctiques

Mohandas Gandhi	XIX,XX
W.A. Mozart	XVIII
Anne Frank	XX
Jordi Sierra i F.	XX, XXI

10. Llegiu els següents fragments que fan referència als autors i identifiqueu a quin:

- a-** Vuit éssers humans que formaven una illa. Una illa envoltada per un mar embravit i ple d'odi. **Anne Frank.**
- b-** Sempre havia estat lleig, malgirbat, esquelètic. **Mohandas Gandhi.**
- c-** Durant la seva infantesa i adolescència va tenir tota mena de dificultats, fins al punt que van arribar a considerar-lo gairebé retardat. **Albert Einstein.**
- d-** –Tu tampoc no tens pare, oi?
Era la maleïda pregunta que no li agradava gens que li fessin. Coneixia a la perfecció el que vindria a continuació. **John Lennon.**
- e-** La seva germana Concepción havia mort al gener, als vuit anys d'edat. Ara ell en compliria catorze i la Dolores ja en tenia onze. **Pablo Picasso.**
- f-** I allà, a Nantes, la Caroline, la seva cosina, el seu amor, i ell, presoner de la seva encara edat primerenca. **Jules Verne.**
- g-** No hi va haver manera. El pare em va prohibir escriure. Jo vaig continuar escrivint. **Jordi Sierra i Fabra.**
- h-** Hi ha tantes coses per inventar! I així que pugui, estudiaré telegrafia! Sé que les comunicacions seran el gran negoci del futur! **Edison.**
- i-** –És perquè es riuen de tu?
La nena va arronsar les espatlles.
–No sé per què no entenen que m'agradi llegir novel·les. **Jane Austen.**
- j-** Però començava a adonar-se que és molt difícil aturar un cavall que va al galop.
Al Vaticà, el silenci formava part de la vida. **Mozart.**

11. Si n'haguéssiu de treure un alligament de la majoria de les històries explicades al llibre, de què us sembla que són exemple els diferents personatges del llibre?

Algunes qualitats comunes: Superació, constància, esforç, creixement personal, conviccions...

Jules Verne: esperit aventurer, imaginació

Edison: inventiva, capacitat emprenedora

Jane Austen: vocació literària

Pablo Picasso: creativitat

John Lennon: convenciment, talent

Albert Einstein: originalitat, curiositat, sagacitat

Mohandas Gandhi: capacitat de resistència, esforç

W. Amadeus Mozart: virtuosisme, memòria

Anne Frank: vocació literària, superació

Jordi Sierra i Fabra: vocació literària, persistència

- 12.** Redacteu un capítol important de la vostra vida narrant-lo en tercera persona. Feu el mateix que ha fet l'autor, primer una breu descripció dels trets més rellevants de la vostra biografia, i després un episodi important i que tingueu ganes de compartir. Després feu el mateix escrivint la biografia d'algun familiar vostre o d'algú conegut i important. **Resposta oberta.**
- 13.** Ara que ja teniu aquests retalls de vida redactats, fixeu-vos no tant en el que hi heu escrit com en allò que heu omès. Entre tots, debateu la importància de la selecció de la informació en el gènere biogràfic. És el mateix omissió que censura?, heu ocultat defectes o fets que no us afavoreixen i heu exagerat alguna anècdota que us deixa en bon lloc? Creieu que en les biografies dels grans personatges el biògraf ha fet alguna «manipulació»? Si és que sí, és lícita? Per què? **Resposta oberta.**
- 14.** Heu vist alguna biografia en pel·lícula? Hi ha pel·lícules dedicades a Mozart, Gandhi, Vicent Ferrer, Chaplin, Maria Antonieta, o Ernesto Che Guevara. Busqueu a [Youtube](#) el tràiler d'alguna d'aquestes pel·lícules i mireu-lo. Escriviu una recomanació de la pel·lícula que hagueu vist sencera per publicar en l'informatiu local del vostre poble, barri o ciutat. **Resposta oberta.**
- 15.** Accediu al portal [Què llegeixes?](#) Registreu-vos-hi com a usuari si encara no ho heu fet. Aneu a la pàgina de *També van ser joves* escrivint el títol al cercador. Una vegada en aquesta pàgina, afegiu un comentari sobre el llibre explicant a la resta

També van ser joves
Orientacions didàctiques

d'usuaris del portal quina impressió us ha causat i recomanant-ne (o no) la lectura. En acabar feu una impressió de pantalla amb el vostre escrit. Recolliu tots els escrits que hàgiu fet i enganxeu-los en un mural per penjar a l'aula o en algun lloc destacat del vostre centre, de manera que tothom pugui llegir les vostres recomanacions. **Resposta oberta.**

BIBLIOGRAFIA

Atles bàsic de literatura. Parramón: Barcelona, 2006.

Chambers, Aidan: *Dime: Los niños, la lectura y la conversación*. Fondo de Cultura Económica: México, 2014 .

Estébanez Calderón, Demetrio: *Breve diccionario de términos literarios*. Alianza Editorial: Madrid, 2015.

Sierra i Fabra, Jordi. *També van ser joves*. Casals: Barcelona, 2013

En línia

Anne Frank [web]. Anne Frank Sticing. <<http://www.annefrank.org/>> [Consulta: novembre de 2015]

«Capella Sistina. Visita virtuale» [pàgina web]. *La Santa Sede*. Musei Vaticani. <http://www.vatican.va/various/cappelle/index_sistina_it.htm> [Consulta: novembre de 2015]

Generalitat de Catalunya. *Einsten a Catalunya* [web]. <<http://www.fundacioerca.cat/einstein/>> [Consulta: novembre de 2015]

Generalitat de Catalunya. *Què llegeixes?* [web] 2014. [Consulta: novembre de 2015]

«Jordi Sierra i Fabra» [pàgina web]. *lletRA*. <<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/jordi-sierra-i-fabra>> [Consulta: novembre de 2015]

Pride & prejudici [vídeo tràiler]. <<https://youtu.be/Yfnv3QhHWBA>> [Consulta: novembre de 2015]

Riera i Tuèbols, Santiago: «El Gènere Biogràfic» [article]. *Cercles: revista d'històrica cultural*, núm. 10. Barcelona, 2007. <<http://www.raco.cat/index.php/Cercles/article/view/191231/263590>> [Consulta: novembre de 2015]

Sierra i Fabra, Jordi: *Jordi Sierra i Fabra* [web] <<http://sierraifabra.com>> [Consulta: novembre de 2015]